

Vår saksbehandler
Ole N Skulberg
Tlf. 22 05 45 42

Vår dato
Deres dato

Vår referanse
2008-00124
Deres referanse

Hva kan gjøres for å styrke jordvernet i Statens vegvesen sine konsekvensutredninger

Natur og Ungdom og Norges Bondelag mener metodikken til Statens vegvesen ikke tar hensyn til bruk av dyrka mark på lik linje som andre hensyn og har derfor laget et konkret notat vedrørende jordvern i Statens vegvesen sine konsekvensutredninger og planprosesser.

Når Statens vegvesen utarbeider sine konsekvensanalyser gjøres dette etter retningslinjer i Håndbok 140, Konsekvensanalyser. Vegdirektoratet skal i høst trykke opp et nytt opplag av håndboken, og skal derfor redigere/oppdatere Håndbok 140. Dette arbeidet ledes av Kjell Ottar Sandvik i Vegdirektoratet. I forbindelse med denne redigeringen/oppdateringen har Natur og Ungdom og Norges Bondelag forslag til noen små endringer i Håndbok 140 som vil kunne gi umiddelbar og reel styrking av jordvernet i fremtidig konsekvensanalyser. Det er derfor viktig at Samferdseldepartementet bruker denne anledningen til å styrke jordvernet i fremtidig utbyggingsaker ved og følge opp redigeringen/oppdateringen av Håndbok 140.

Jordressurser er i dag omtalt i Håndbok 140 under kapittel 6; "Ikke-prissatte konsekvenser". Dyrka mark er en ikke-fornybar ressurs, og det er mange problemer knyttet til at dyrka mark i konsekvensutredningene ikke verdiberegnes med en høy kronepris (jordvernavgift). Som et overordnet problem ved vurdering av ikke-prissatte konsekvenser vil det ofte bero på enkeltpersoners subjektive oppfattning av konsekvenser. I tillegg er det ikke problemfritt at Statens vegvesen utreder konsekvenser ved prosjekter de selv står for, og at det er Vegdirektoratet som det kontrollerende organ for prosjekter og konsekvensanalyser. Dette er en veldig uheldig sammenblanding av roller og interesser.

Slik utredningen gjøres i dag kommer de faktiske konsekvensene av nedbygging av dyrka mark ikke frem i selve hovedanalysen. Dette skyldes blant annet at kriteriene for verdiberegning gjøres ut i fra modeller som i utgangspunktet ikke er utarbeidet for konsekvensanalyser. Med dagens verdiberegningssystem vil selv dyrka mark som er godt

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	Telefaks:	E-postadresse	Internet:
PB 9354 Grønland 0135 Oslo	Schweigaards gt. 34c Oslo	22 05 45 00	22 17 36 68	bondelaget@bondelaget.no	www.bondelaget.no
Norges Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891		
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.91392		

Vår dato
2008-08-15Vår referanse
2008-00124

egnet til matkornproduksjon, ikke beregnes som stor verdi, men ofte havne i kategorien middels verdi.

Figur 6.21 fra Håndbok 140 viser kriteriene for poengberegning (verdisetting) av dyrka mark. Det antall poeng beregningene tilsier vil dermed avgjøre om området er av liten, middels eller stor verdi. Med dagens verdiberegningssystem vil selv dyrka mark, som er godt egnet til matkornproduksjon, ikke beregnes som stor verdi, men ofte som middels eller liten verdi. Dette medfører at hensynet til dyrka mark ofte vil bli prioritert bort, fordi verdiene er beregnet for lavt.

Verdi	Liten (4-8)		Middels (9-15)		Stor (16-20)
Arealtilstand	Overflatedyrket (1)			Fulldyrket (5)	
Driftsforhold	Tungbrukt (1)		Mindre lettbrukt (3)		Lettbrukt (5)
Jordsmonnkvalitet	Uegnet (1)	Dårlig egnet (2)	Egnet (3)	Godt egnet (4)	Svært godt egnet (5)
Størrelse	Små (1)		Middels (3)		Store (5)

Figur 6.21: Bedømming av verdi for jordbruksarealer. Vekten i parentesene er forslag til verdi som kan legges inn ved en samlet beregning ved hjelp av et GIS-verktøy

Dersom ikke alle inngangsverdiene er tilgjengelige, kan tabellen brukes visuelt for å "peile seg inn på" rett verdi. Vektene brukes i så fall ikke.

Utraget fra figur 6.20 fra Håndbok 140 viser hvor mange poeng som kreves for i de forskjellige verdiklassene.

	Liten verdi	Middels verdi	Stor verdi
Jordbruksområder	- Jordbruksarealer i kategorien 4-8 poeng (se figur 6.21)	- Jordbruksarealer i kategorien 9-15 poeng (se figur 6.21)	- Jordbruksarealer i kategorien 16-20 poeng (se figur 6.21)

Natur og Ungdom og Norges Bondelag har følgende forslag til endring av figur 6.21:

Verdi	Liten (4-8)	Middels (9-15)	Stor (16-20)
Arealtilstand	Overflatedyrket (1)		Fulldyrket (5)
Driftsforhold	Tungbrukt (1)	Mindre lettbrukt (3)	Lettbrukt (5)
Jordsmonnkvalitet	Uegnet (1)	Dårlig egnet (2) Egnet (3)	Godt egnet →(5)
Størrelse	Små (1)	Middels (3)	Stor (5)

Forslaget innebærer å flytte noen av grensene for arealtilstand, driftsforhold, jordsmonnkvalitet slik at verdien av dyrka mark bedre gjenspeiles når det gjøres en samlet vurdering av ikke-prissatte konsekvenser. I tillegg er det viktig at klimasoner også taes med i utredningen for å bedre belyse produksjonspotensialet for dyrka marka.

Vår dato
2008-08-15

Vår referanse
2008-00124

Figur 6.22 fra Håndbok 140 viser vurderingskriterier og inndeling av omfanget av tiltaket:

	Stort positivt omfang	Middels positivt omfang	Lite/intet omfang	Middels negativt omfang	Stort negativt omfang
Ressursgrunnlaget og utnyttelsen av det	Tiltaket vil i stor grad øke ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet (Nepe aktuelt)	Tiltaket vil øke ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet	Tiltaket vil stort sett ikke endre ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet	Tiltaket vil redusere ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet	Tiltaket vil i stor grad redusere eller ødelegge ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet

Figur 6.22: Kriterier for å bedømme omfang for naturressuser

Sitat fra Nasjonal transportplan (s. 148): ”Stamveiprosjekter medfører inngrep i eller inntil 400 daa kulturmiljøer og 60 kulturminner, samt 3 000 daa dyrket mark....Transportetatene mener inngrepene som følge av tiltak i planrammen er begrensete.”

Dette viser tydelig transportetatens forståelse av hva som er lite/intet omfang av bruk av dyrka mark.

Natur og Ungdom og Norges Bondelag mener at konsekvensutredninger i for stor grad bruker kategorien lite/intet omfang ved vurdering av tiltakets størrelse. Derfor mener vi at ved konsekvensutredning av bruk av dyrka mark kan kun middels negativ omfang og stort negativt omfang brukes som reelle vurderingskategorier.

Forslag til endring av figur 6.22:

	Stort positivt omfang	Middels positivt omfang	Lite/intet omfang	Middels negativt omfang	Stort negativt omfang
Ressursgrunnlaget og utnyttelsen av det	Tiltaket vil i stor grad øke ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet (Nepe aktuelt)	Tiltaket vil øke ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet	Tiltaket vil stort sett ikke endre ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet	Tiltaket vil redusere ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet	Tiltaket vil i stor grad redusere eller ødelegge ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet

Figur 6.22: Kriterier for å bedømme omfang for naturressuser

Ved å gjøre disse små endringene i Statens vegvesens sin veileder for konsekvensanalyser vil verdiberegningen av dyrka mark bedre gjenspeile produksjonsmuligheten, og omfanget av tiltakene komme klarere frem i konsekvensanalysene.

I tillegg bør Samferdseldepartementet starte et arbeid for å undersøke hvor mye dyrka mark som faktisk har gått med, både i selve anleggene, men også undersøke hvor mye av de tilstøtende arealene som har blitt omdisponert til andre formål som følge av valg av veitrase eller veiklasse.

Kapittel 8 i Håndbok 140 tar for seg utredninger av lokal og regional utvikling for blant annet næringsliv, arbeidsplasser og bosetting. Dette er helt avgjørende analyser for å se effektene av et tiltak, særlig de indirekte konsekvensene.

I kapittel 8 er det drøftet mulige virkninger for arbeidsmarked, næringsliv (industri, handel, offentlig og privat tjenesteyting) og turisme. Dette er temaer som er godt diskutert i

Vår dato
2008-08-15

Vår referanse
2008-00124

veilederen, særlig med tanke på mulige indirekte virkninger av tiltaket. Det er også et avsnitt om landbruk på til sammen **seks linjer!** Mulig indirekte virkninger for landbruket er ikke tema i Statens vegvesens sine konsekvensanalyser. Dette begrunnes med at disse konsekvensene er utredet i kapittel 6, "Ikke-prissatte" konsekvenser (se side 256 i Håndbok 140).

Utdrag fra figur 8.3 i Håndbok 140, Sjekkliste for utvelges for tema innen lokal og regional utvikling i planprogrammet:

TEMA / SPØRSMÅL	Ja	Kanskje	Nei
Endret arealbruk som konsekvens av tiltaket:			
Vil tiltaket føre til endret lokalisering/ etterspørsel etter etablering av private virksomheter?			
Vil tiltaket føre til endret lokalisering av offentlige virksomheter?			
Vil tiltaket føre til endret lokalisering av / etterspørsel etter boliger / bosetting?			
Vil tiltaket føre til endret etterspørsel etter hytter / fritidsboliger?			

Hvilke konsekvenser et tiltak har på dyrka mark utenfor selve veitraseen skal ifølge Håndbok 140 ikke utredes. Det er de indirekte virkningene et tiltak fører med seg som er årsak til mye av nedbyggingen av dyrka mark!

Natur og Ungdom og Norges Bondelag mener at **det skal være et krav til konsekvensanalysen at indirekte konsekvenser for landbruket og nedbygging av dyrka mark skal utredes.** Det må som et minimum tillegges et punkt i figur 8.3; *Vil tiltaket, pga endret utbyggingsmønster eller retning, føre til mer omdisponering av dyrka mark.*

Harald Milli /S./

Ingeborg Gjærum /S./